

Descoperiri eneolitice în microzona Horodca Mică, raionul Hânceș ti
Galina Bodareu, lector superior

Summary

In the 50s of last century, the direct contribution of the researcher T. Passek in space investigated region was noted a significant number of Cucuteni settlements. At the mouth of the river Botna attested settlement of Horodca, Hincesti. This area has a high scientific interest due to the vast area of distribution of materials and their significant quantity, duration of habitation, expressiveness particular geographical area and the value that certifies and tracks inventory ceramic fragments discovered. Following field investigations, this microzone has gained significant importance in the scientific circuit.

Contribuția specialiștilor din mai multe domenii ale științelor din epoca modernă a deschis perspectivele studierii celor mai timpurii perioade din istoria omenirii. Cercetarea acestora prin prisma analizelor arheologice, paleantropologice, paleobotanice, arheozoologice a determinat începutul unor preocupări profunde în vederea interpretării complexe a trecutului preistoric.

Epoca eneoliticului a devenit o problemă fundamentală încă în istoriografia secolului al XIX-lea. Ea a accentuat legătura dintre vestigiile culturii materiale descoperite, fosilele umane și condițiile geo-climaterice ale mediului natural. Descoperirea ceramicii cu decor pictat a permis identificarea culturilor arheologice din epoca eneoliticului și trecerea de la o simplă încadrare cronologică a lui, în contextul procesului general-istoric, la o periodizare complexă a acestei epoci istorice mari în culturi arheologice, concretizate, la rândul său, prin faze, etape, variante regionale și .a.

Spațiul pruto-nistrean în epoca eneolitică a fost marcat de interferențele culturale directe ale civilizației cucuteniene, descoperite de către arheologul german H. Schmidt pe teritoriul României, pe de o parte, și de elementul tripolian, pe de altă parte, atestat cel mai timpuriu de către V.V. Hvoyko în stațiunea eponimă din Ucraina. Descoperirile arheologice științifice sistematice, îtreprinse din secolele XIX-XX și până în prezent, în regiunea carpato-danubiano-pontică, au atestat un număr mare de situri precucuteniene și cucuteniene. Prin caracterul său, spațiul pruto-nistrean a fost o regiune de interferență culturală Cucuteni-Tripolie în mileniiile IV-III î. Hr. Aici au fost descoperite urme a unui număr impunător de așezări din perioada respectivă, diferite prin dimensiunile sale, specificul planimetriei, prezența sau lipsa sistemului defensiv. Ceramică descoperită este deosebită prin factura sa, ingredientele folosite, arderea deschisă, prezența decorului incizat sau a celui pictat în stil meandric și spiralic. În prezent această cultură materială este cunoscută în circuitul științific cu denumirea de cultura Cucuteni-Tripolie.

În contextul perieghazelor, efectuate în zona bazinului râului Nistru în anii '50 ai secolului trecut, a fost atestat un număr semnificativ de așezări cucuteniene, prin contribuția directă a cercetătoarei T. Passek. Unul din monumentele atestate la gurile râului Botna a fost așezarea de la Horodca, raionul Hânceș ti. Această zonă prezintă un interes științific sporit datorită spațiului vast de răspândire a materialelor și a cantităților lor semnificative, continuității de locuire, expresivității geografice deosebite a zonei, precum și a valorii fragmentelor ceramice și a pieselor de inventar descoperite. În urma investigațiilor de teren, această microzonă a căpătat o importanță semnificativă în circuitul științific. Primele cercetări aici au fost efectuate în 2004, pe malul iazului de lângă satul Ulmu, în locul numit de către localnici "La limbă", în așezarea Horodca X, descoperindu-se o cantitate deosebită de ceramică pictată cucuteniană, concentrată la

adâncimea unei gropi, distruse parțial de apa iazului. În cadrul cercetărilor din 2005 specialiștii facultății de Istorie și Etnopedagogie a UPS "Ion Creangă" au continuat cercetările în această așezare, prin descoperirea rămășițelor de locuințe. În incinta lor au fost degajate rămășițele amenajărilor interioare.

În anii 2007-2012 săpăturile din această microzonă, după succesele obținute la descoperirea așezării Horodca Mică, cu sistemul său defensiv impunător, investigațiile au continuat prin includerea în spațiul cercetat și a așezării Horodca Mare, situată în apropiere de satul Horodca Nouă, raionul Hâncești. Aceasta este o așezare pluristratigrafică și exprimă mai multe nivele de locuire [1]. Ea este amplasată pe promontoriul cu denumirea locală "La Cetate", pe malul drept al râului Botna. Denumirea ei provine de la prezența sistemului defensiv care s-a păstrat pe o anumită porțiune și explică faptul că această așezare era o cetate, adică o fortificație [1]. Informațiile localnicilor confirmă acest fapt. După ei, suprafața a fost niveletă cu buldozerele în anii 50 [1]. Pe parcurs, de pe suprafața acestei zone a fost colectat un bogat material arheologic eneolitic, identificat prin vestigiile materiale cucuteniene, getice și medievale.

Cercetările arheologice în această așezare s-au desfășurat în partea ei centrală și în zona nord-estică. Analiza stratigrafiei a confirmat observațiile inițiale despre prezența straturilor de sol cu conținut de vestigii cucuteniene, suprapuse de materialele din epocile getică și medievală [1]. Investigațiile de teren au determinat unele descoperiri cucuteniene mai semnificative: piese din silex (așchii, lame, gratoare, vârfuri de săgeți, nuclee de silex), pietre prelucrate, fragmente de statuete antropomorfe feminine și masculine [1-5]. În anul 2009 aici au fost descoperite ruinele unui cuptor [3].

Ceramica cucuteniană, descoperită în cadrul așezării Horodca Mare, se caracterizează prin categoriile sale tradiționale: fină, semifină și grosieră. Majoritatea fragmentelor descoperite sunt lipsite de decor, cu excepția doar a câtorva din ele, care și-au păstrat vag pictura sau ornamentul adâncit. Această situație crează mari dificultăți în determinarea cronologiei. Majoritatea fragmentelor ce conțin decor pictat și-au păstrat-o doar sporadic și într-o formă corodată [1]. Săpăturile efectuate au atestat prezența complexelor locative [1,3,4,5]. Cele care s-au păstrat la adâncimi mici nu pot fi localizate cu exactitate în perimetrul lor. Ele au fost distruse în urma lucrărilor agricole, lipitura fiind purtată de arătură. La limita estică, la o adâncime mai mare, complexe au fost descoperite intacte [4, 5]. Majoritatea fragmentelor de lipitură arsă descoperite sânt fragmente de pereți, deși au fost găsite și bucăți mici de platformă [1]. Importanța sitului Horodca Mare este argumentată și de prezența în straturile culturale a importurilor ceramice, ce caracterizează perioadele posterioare cucutenianului. Aici au fost găsite un fragment de amforă grecească și un fragment de ceramică cu firnis negru [1]. Pe lângă faptul că se argumentează o continuitate de locuire, se atestă și încadrarea acestei zone într-un context mai larg de relații cu lumea greacă. De asemenea, a fost atestată și ceramică medievală [1]. Atât din complexe, cât și din straturi au fost degajate oase de animale domestice, care însoțeau existența omului în cadrul comunității date.

Materialele descoperite în microzona Horodca Mică au demonstrat importanța științifică ale acestor situri arheologice. Prin rezultatele obținute în cadrul cercetărilor de teren încercăm să accentuăm valoarea științifică a acestei microzone în contextul cercetărilor arheologice contemporane și a politicii de păstrare și conservare a patrimoniului național.

Bibliografie

1. Raport științific despre cercetările arheologice în așezarea Horodca Mare, raionul Hâncești, în anul 2007, Chișinău, 2008. Coautor.
2. Raport științific despre cercetările arheologice în așezarea Horodca Mare, raionul Hâncești, în anul 2008, Chișinău, 2009. Coautor.
3. Raport științific despre cercetările arheologice în așezarea Horodca Mare, raionul Hâncești, în anul 2009, Chișinău, 2010. Coautor.
4. Raport științific despre cercetările arheologice în așezarea Horodca Mare, raionul Hâncești, în anul 2010, Chișinău, 2011. Coautor.
5. Raport științific despre cercetările arheologice în așezarea Horodca Mare, raionul Hâncești, în anul 2011, Chișinău, 2012. Coautor.
6. Материалы и исследования по археологии СССР, Москва, 1961.